

Hladna mesta za vroč planet: pomen prilagajanja podnebnim spremembam v urbanih območjih

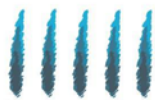
V četrtek, 15. oktobra, je Društvo krajinskih arhitektov Slovenije (DKAS) s podporo Ministrstva za okolje in prostor in Mestne občine Ljubljana izvedlo spletni strokovni posvet »Hladna mesta za vroč planet: pomen prilagajanja podnebnim spremembam v urbanih območjih«. Več kot 200 udeležencev je spremljalo predstavitve, s katerimi je DKAS skušal odpreti strokovno razpravo o izzivih, ki jih za prostorsko in urbanistično načrtovanje predstavljajo podnebne spremembe.

»Nobeno načrtovanje nam ne bo pomagalo, če ne začnemo ukrepati vsi in to takoj«, se je v razpravi odzvala prva klimatologinja v Sloveniji, prof. dr. Lučka Kajfež Bogataj. Pred tem je uvodoma nazorno predstavila, kako bo potekalo spreminjanje našega okolja pod vplivom podnebnih sprememb in poudarila, da bodo zaznamovale našo prihodnost in radikalno spremenile naše okolje. Prostorsko načrtovanje je profesorica postavila v širok kontekst prilagajanja podnebnim spremembam in hkrati poudarila velik pomen rabe in upravljanja prostora za blaženje in prilagajanje. Vse bolj pomembno postaja, da se mesta, prebivalci, lokalne skupnosti znajo hitro in učinkovito odzvati na probleme v svojem okolju. Dobra ilustracija teh novih razmer in načina ukrepanja, ki ga je treba razvijati in uveljavljati tudi v domači praksi, so odzivi mest na letošnjo pandemijo, ki je, kot vemo, v Parizu in marsikje drugod naravnost neverjetno pospešila prizadevanja za spreminjanje zdravju in okolju škodljivih potovalnih navad in praks.

Okoliščine sta poleg dr. Kajfež Bogatajeve v uvodu orisali še dr. Nataša Atanasova z ljubljanske Fakultete za gradbeništvo in geodezijo in Anica Simčič z Gozdarskega inštituta Slovenije. Prva je z vidika podnebnih sprememb opozorila na ravnanje z vodo v mestih: meni, da je voda ključna sestavina okolja in da brez upoštevanja vode ni možno učinkovito načrtovati prilagajanja, ter poudarja, da je dejstvo zaenkrat še premalo dosledno in učinkovito vključeno v načrtovalske razmisleke in rešitve. Druga se je dotaknila toplotnih otokov kot prav tako resnega problema, ki ogroža kakovost bivanja v slovenskih mestih. Sledila sta dva sklopa prispevkov, ki so osvetlili aktualne načrtovalske rešitve in pristope.

Z odgovornim načrtovanjem do hladnih mest

Osrednja tema posveta so bile načrtovalske rešitve za prilagajanje urbanega okolja podnebnim spremembam. Primeri z Mestne občine Ljubljana kažejo, da so prizadevanja za prilagajanje podnebnim spremembam aktualna tako znotraj prostorskega načrtovanja in določanja podrobnih pogojev rabe prostora kot znotraj strateških in sektorskih strokovnih podlag ter v praksi odzivnega iskanja rešitev od spodaj navzgor. V občinskem prostorskem načrtu se Mestna občina Ljubljana na podnebne spremembe odziva z ohranjanjem že obstoječih in vzpostavljanjem novih zelenih površin, s predpisovanjem podrobnih pogojev in meril za gradnjo, kot sta faktor zelenih površin in ozelenitev ravnih streh. Pomemben potencial vidijo v obstoječih zelenih površinah, zato posebno pozornost namenjajo strokovnemu upravljanju zelenih površin. Predstavitve so pokazale, da se upoštevanje podnebnih sprememb odraža

zlasti v dolgoročnih razmislekih o rabi tal, podrobni analizi stanja, umeščanju dejavnosti v prostor in pravočasnem načrtovanju večnamenske infrastrukture. Nastopajoči so večkrat omenili, kako pomembna sta v načrtovalskih procesih dobra komunikacija med različnimi strokami in akterji ter vključevanje javnosti. Slednja lahko s svojimi predlogi in mnenji pogosto zagotovi premike in izboljšave, ki bi jih stroka sicer morda preslišala ali pa prepoznala kot rešitev šele veliko pozneje. Primer vključevanja javnosti, s katerim je prostoRož evidencialno vroče točke v Ljubljani, je pokazal, kako učinkovito je lahko posredovanje nevladnih organizacij v praksi prilagajanja, in dal slutiti, da je možno tudi pri nas pričakovati razvoj odzivnega ukrepanja. Del programa je bila predstavitev študentskih projektov, ki podprti tudi z mednarodnimi nagradami izkazujejo dobro pripravljenost na aktualne naloge.

Posvet je predstavil širok nabor pretežno prostorskih načrtovalskih rešitev, ki odražajo strateška prizadevanja za prilagajanje podnebnim spremembam. Kako se načela prilagajanja uveljavljajo v projektantski praksi in kako odzivna so naša mesta na razmere, ki so odraz podnebnih sprememb, je še precejšnja neznanka in izziv za prihodnje srečanje. Prostorsko načrtovanje dobiva z vidika podnebnih sprememb očitno veliko večji pomen, kot mu ga zaenkrat priznava slovenski sistem urejanja prostora. Tako ekološke kot družbene razsežnosti kakovosti bivanja so kritično odvisne od kakovosti prostorskega načrtovanja, ki pravočasno zagotavlja učinkovito upravljanje vode, ohranjanje narave, dostopnost funkcij ter vzdržno spopadanje s pregrevanjem in drugimi negativnimi posledicami podnebnih sprememb. Da bi prostorsko načrtovanje delovalo v skupno dobro in prispevalo k blaženju podnebnih sprememb in prilagajanju nanje, ga bomo morali predvsem ustrezno sistemsko in družbeno sprejeti ter bolje vključiti v razvojno načrtovanje. Kot je napovedala prva panelistka, dr. Kajfež Bogatajeva, naša mesta v prihodnosti čakajo velike spremembe. Tako kot se v prizadevanjih za zniževanje ogljičnega odtisa in blaženje sprememb že spreminjajo naše potovalne navade, se bo morala začeti spreminjati tudi podoba naših mest, ulic in parkov.

Maja Simoneti, Barbara Kostanjšek